

УДК 330.131.7:368.02

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ З МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Герасимова І.Ю., к.е.н.

ДВНЗ «Національний гірничий університет»

У статті розглянуто роль і місце економічної безпеки в системі управління страховою компанією. Узагальнено теоретичні засади щодо сутності фінансового ризику страхової компанії, управління фінансовими ризиками та етапів ризик-менеджменту страхової компанії. Запропоновано класифікація фінансових ризиків страхової компанії яка, в контексті економічної безпеки, полегшує пошук можливих шляхів їх мінімізації. Наведено наслідки неефективного управління фінансовими ризиками та систематизовано рекомендації з мінімізації фінансових ризиків для забезпечення належного рівня економічної безпеки страхової компанії. Наведено механізм мінімізації фінансових ризиків страхової компанії, який заснований на використанні сукупності методів і прийомів зменшення можливих фінансових втрат з метою забезпечення її фінансової стійкості, прибутковості та економічної безпеки в цілому. Зроблено висновки щодо важливості системи управління фінансовими ризиками, як одного з невід'ємних елементів економічної безпеки страхових компаній.

Ключові слова: економічна безпека, страхова компанія, фінансовий ризик, управління фінансовими ризиками, класифікація фінансових ризиків, мінімізація фінансових ризиків

UDC 330.131.7:368.02

FINANCIAL RISK MANAGEMENT OF INSURANCE COMPANIES FOR ECONOMIC SECURITY

Gerasimova I.Y., PhD in Economics

National Mining University

The article reviewed the role and place of economic security in the management of the insurance company. The theoretical principles about the nature of financial risk of insurance company, financial risk management and the risk management stages of insurance company were generalized. The classification of financial risk of insurance company which, in the context of economic security is facilitating possible ways to minimize them, were proposed. The consequences of ineffective management of financial risks were showed and recommendations to minimize the financial risks to ensure an adequate level of economic security of the insurance company were systematized. The mechanism of financial risks minimization of the insurance company, which is based on a set of methods and techniques of reducing possible

financial losses in order to ensure its financial sustainability, profitability and economic security in general were showed. The conclusions about the importance of financial risk management as one of the essential elements of economic security of insurance companies were done.

Keywords: economic security, insurance company, financial risk, financial risk management, classification of financial risks, financial risks minimization.

Актуальність проблеми. Страхування суттєво впливає на соціально-економічну стабільність суспільства і належить до кола чинників, що безпосередньо визначають рівень економічної безпеки в глобальному середовищі як суб'єктів господарювання, так і держави в цілому.

На фоні зниження базових макроекономічних показників, зокрема зменшення валового внутрішнього продукту, збільшення темпів інфляції, падіння рівня доходів населення, різким зростанням тарифів, цін на пальне та продукти харчування, нестабільності національної валюти падає попит на послуги страхового ринку і суттєво знижується рівень власної економічної безпеки. В цих умовах важливою проблемою для страхових компаній є проблема виживання, забезпечення ефективності функціонування, неперервності розвитку та підвищення рівня їх економічної безпеки.

Недостатня увага до ролі та місця економічної безпеки в системі управління страховою компанією призводить до виникнення фінансових проблем, зменшення рівня ліквідності та платоспроможності страховика, ускладнює процес прийняття ефективних управлінських рішень та не дозволяє забезпечити відповідний рівень їх економічного зростання. З огляду на це, актуальними стають наукові дослідження щодо розробки та впровадження ефективної системи управління економічною безпекою страховика, яка дозволить реалізувати комплекс заходів, спрямованих на захист їх фінансових інтересів від внутрішніх та зовнішніх ризиків.

Аналіз останніх наукових досліджень. Теоретичні та практичні аспекти управління ризиками у страховій галузі знайшли своє відображення у роботах таких науковців як: А.Л. Баранов, Д.А. Ваніна [1], М.М. Єрмошенко, О.Й. Жабинець, В.М. Олійник, Р.В. Пікус [2], С.С. Осадець, Н.В. Ткаченко [3], А.И. Уколов [4] та інші.

Питаннями безпеки страхових компаній займалися такі вітчизняні науковці як О.Й. Жабинець, О.В. Корват, Л.О. Матвійчук, Р.І. Тринько, І.Б. Черкаський [5], Т.В. Яворська [6] та інші.

Не зважаючи на значну кількість праць з ризик-менеджменту, питання управління фінансовими ризиками страховика в контексті забезпечення його економічної безпеки залишається мало дослідженим. Саме тому виникає об'єктивна необхідність у подальшому вивченні та обґрунтуванні окремих питань, які стосуються даної теми.

Мета роботи: узагальнення досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених в сфері управління фінансовими ризиками страхових компаній, розробка методичних і практичних рекомендацій для забезпечення їхньої прибутковості, фінансової стійкості й економічної безпеки у цілому.

Викладення основного матеріалу дослідження. В умовах реформування української економіки та поглиблення інтеграційних процесів в рамках глобалізації світової економіки, підвищується чутливість страхових компаній як окремих суб'єктів господарювання до багатого числа різних ризиків. Страхові компанії приймають правила гри ринкової економіки, яка передбачає конкуренцію, боротьбу за місце на ринку, тому роль економічної безпеки страхової діяльності суттєво зростає.

Страхуванню, як виду підприємницької діяльності притаманна підвищена ризикованість, що безпосередньо позначається на характері фінансових відносин у цій сфері. В силу специфіки своєї діяльності окрім ризиків, які впливають на діяльність будь-якого суб'єкта господарювання страхові компанії акумулюють додаткові ризики інших суб'єктів господарювання. Цей факт накладає додаткове навантаження на забезпечення економічної безпеки страхової компанії.

Економічно безпечна страхова компанія – це суб'єкт господарювання, який характеризується стабільністю економічного і фінансового розвитку, ефективністю нейтралізації зовнішніх і внутрішніх ризиків з метою їх мінімізації або уникнення. Таким чином, головна мета економічної безпеки полягає в тому, щоб гарантувати стабільне та ефективне функціонування страхової компанії в теперішньому часі і мати високий потенціал розвитку в майбутньому.

До механізмів, які забезпечують економічну безпеку страхової компанії, слід віднести наявність у страховика ефективної системи управління ризиками, що вимагається Директивою ЄС Solvency II [8].

Ризик-менеджмент страхової компанії складається з 4 основних етапів:

1. Ідентифікація ризиків: ідентифікація ризиків по сферах (напрямах) виникнення;
2. Оцінка ризиків: оцінка ймовірності настання певних загроз (ризиків) і наслідків їх реалізації;
3. Управління ризиками: вибір інструментів і методів управління ризиками;
4. Моніторинг і контроль: оцінка поточних змін ризиків, ефективності проведення заходів впливу на ризики.

Згідно з Директивою ЄС Solvency II в рамках системи ризик-менеджменту страхова компанія здійснює власне оцінювання ризиків.

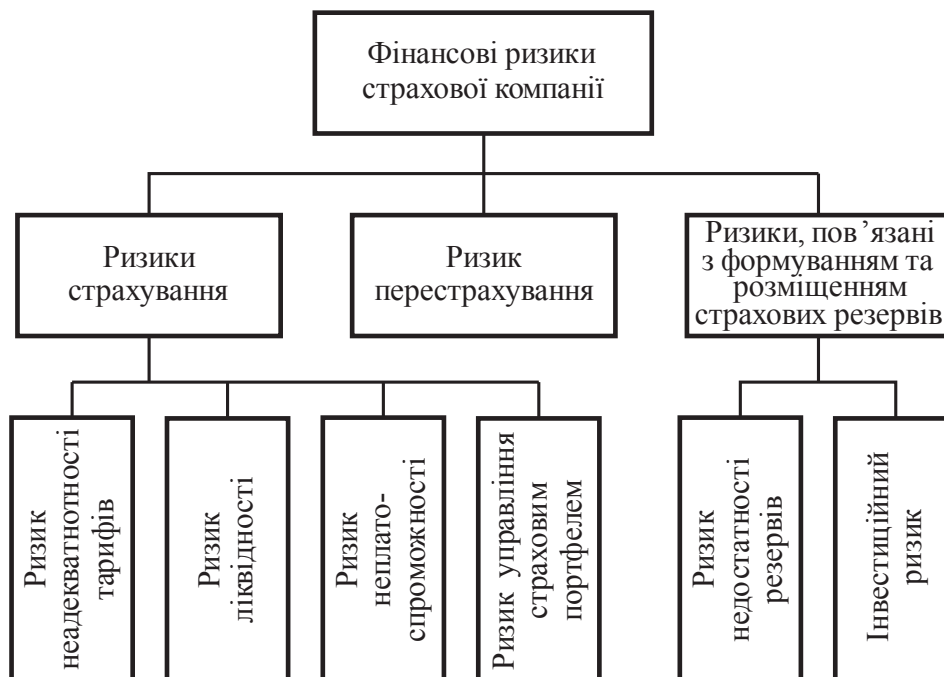
Оскільки існує безпосередній зв'язок між здатністю страхової компанії адекватно реагувати на ризики, які притаманні страхової діяльності і фінансовим станом страхової компанії, велике значення має мінімізація фінансових ризиків. Цей вид ризиків є найбільш загрозливим за наслідками для забезпечення ефективного економічного розвитку страхової компанії, що обумовлено можливістю втрати власного капіталу, потенціалу розвитку, банкрутства. Тому в контексті забезпечення економічної безпеки в статті досліджуються питання, що пов'язані з управлінням саме фінансовими ризиками.

Українське законодавство не дає чіткого визначення фінансових ризиків і не регламентує їх управління [9].

Проведений аналіз наукової літератури щодо сутності фінансового ризику страхової компанії показав, що найбільш повно сутність цієї дефініції надає Ваніна Д.А. [1]. Під фінансовим ризиком страхової компанії вона розуміє ризик, який виникає під час фінансових відносин між страховиками і учасниками страхового ринку, а також іншими суб'єктами господарювання щодо акумулювання страхових внесків і виплати страхового відшкодування в разі настання страхової події, розміщення коштів страхових резервів, здійснення інших фінансових операцій, який характеризується неможливістю достовірного прогнозу майбутніх доходів, а також ймовірністю втрат капіталу, фінансової стійкості та платоспроможності в силу невизначеності умов його реалізації. Погоджуємося з цим визначенням, оскільки воно найбільш повно характеризує фінансову діяльність страхової компанії.

В найбільш загальному вигляді можна розглядати фінансовий ризик страхової компанії як ймовірність непередбачуваних фінансових втрат (втрати доходу, капіталу) у ситуації невизначеності умов фінансової діяльності страхової компанії [10, 11, 12].

Для побудови ефективної системи управління фінансовими ризиками у страхових компаніях необхідно чітко окреслити існуюче коло фінансових ризиків. На сьогодні відсутній єдиний підхід у науковців щодо класифікації фінансових ризиків, що виникають у діяльності страхових компаній і це ускладнює побудову ефективної моделі управління фінансовими ризиками. Але в контексті економічної безпеки страхової компанії, як здатності ефективно уникати можливим загрозам, протидіяти і ліквідувати шкідливі наслідки негативного впливу внутрішнього і зовнішнього середовища, слід відмітити класифікацію фінансових ризиків, що запропонована вітчизняною вченою Пікус Р.В. [2], яка дозволяє чітко виокремити причини виникнення ризиків і полегшує пошук можливих шляхів їх мінімізації.

*Рис.1. Класифікація фінансових ризиків страховика
Джерело: Доопрацьовано автором на основі [2]*

Розглянемо більш детально кожну з вище означених груп ризиків.

Ризик неадекватності тарифів – ймовірність неадекватного розрахунку тарифу і, як наслідок завищення або заниження розміру страхових премій.

Значне завищення страхового тарифу може призвести до зменшення попиту на даний страховий продукт, а отже і до втрати конкурентних позицій даного страховика на страховому ринку і зменшенню валової страхової премії. В разі заниження страхового тарифу зростає ймовірність збільшення рівня страхових виплат, що може призвести до втрати платоспроможності, тобто страховій компанії не вистачить коштів для покриття відшкодувань при реалізації певного ризику, що може привести до збитковості певного виду діяльності.

У рамках забезпечення економічної безпеки страхової компанії необхідно, щоб страховий тариф складав як можна меншу частину по відношенню до об'єму відповідальності страховика за певним ризиком, за умовою забезпечення виконання усіх зобов'язань та, особливо, необхідного розміру страхових резервів. При визначенні страхових тарифів доцільно проводити розрахунок страхового тарифу на основі реальних статистичних даних та реальної збитковості не тільки по об'єкту страхування, але й дані аналогічних об'єктів даного регіону, а не орієнтуватися на страхові тарифи інших страховиків. До перевірки розрахунку страхових тарифів доцільно залучати кваліфікованих актуаріїв і інших експертів.

Ризик ліквідності – ймовірність нездатності забезпечувати своєчасне трансформування активів у гроші для виконання з мінімальними затратами виниклих зобов'язань [3]. Ризик ліквідності проявляється у тому, що страхова компанія не матиме достатніх коштів, що перебувають у її розпорядженні, щоб розрахуватись за своїми зобов'язаннями.

Ризик ліквідності може включати такі фактори ризику: будь-які розбіжності між очікуваними потоками грошових коштів, пов'язаних з активами, та зобов'язаннями; неспроможність швидко продати активи; частка активів, право страховика на реалізацію яких обмежене (активи в заставі тощо); загальний стан грошових потоків страховика та його спроможність витримати різкі, неочікувані відтоки грошових коштів у зв'язку з виплатами вимог або неочікуване зменшення притоку грошових коштів від премій; можлива потреба реалізації активів із різним рівнем ринкової ліквідності та пов'язані з цим потенційні витрати та часові

обмеження. Крім того, для страховика ризик ліквідності виражається в неспроможності реалізації активів у конкретний проміжок часу або їхнього продажу за цінами, нижче ринкових. Говорячи про ліквідність активів страхових компаній, мається на увазі можливість оперативної конвертації їх у готівкові платіжні кошти, за рахунок яких страховик дістає змогу виконати свої зобов'язання. Особливістю використання принципу ліквідності у страхуванні є те, що вимоги до ліквідності залежать від ризиків, які становлять страховий портфель страховика. Якщо страховик здійснює страхування таких видів, серед яких присутні високоризикові, йому в короткий термін необхідно буде перетворити свої активи на готівкові кошти. Тому страховикові з ризикових видів страхування доцільно мати високоліквідні активи [14].

При оцінці даного ризику використовують відповідні коефіцієнти, які базуються на порівнянні величин, що характеризують наявність ліквідних коштів (грошові кошти та їх еквіваленти, дебіторська заборгованість) та джерел їх фінансування (залучені кошти страховика, власний капітал). Ризик ліквідності може бути знижений введенням особливих правил розміщення активів і інвестування, а також використовуючи особливі страхові механізми: факторинг, форфейтинг та хеджування [6].

Ризик неплатоспроможності — імовірність нездатності страховою компанією виконати зобов'язання вчасно та в повному обсязі. Отже, платоспроможність компанії полягає у здатності своєчасно задовольнити платіжні вимоги контрагентів, повертати кредити, здійснювати виплату страхових сум та відшкодувань, сплачувати податки та платежі до бюджету та позабюджетних фондів, виплачувати заробітну плату тощо.

Виходячи зі статей балансу, платоспроможність означає, що вартість активів страхової компанії повинна перевищувати вартість її зобов'язань або дорівнювати їй [14]. Якщо активи страховика недоступні в певний час для здійснення виплат на вимогу страхувальників — страховик вважається неплатоспроможним. Неплатоспроможність може стати причиною банкрутства. Своєчасне виявлення ознак критичного зниження ліквідності та платоспроможності дозволить керівництву компанії вживати термінові заходи з поліпшення фінансового стану і зниження ризику банкрутства.

Фінансування ризику ліквідності як і ризику платоспроможності проводиться за рахунок як власного капіталу так і позичених коштів, особлива роль надається сформованим страховим резервам.

Ризик страхового портфеля – це ймовірність настання страхових подій, за яких страховик може понести збитки, спричинені формуванням певної величини та структури даного портфеля, а також певним переліком страхових послуг, що надаються страховиком на ринку.

Для забезпечення належного рівня економічної безпеки страхової компанії, структура страхового портфелю повинна мати баланс між більш збитковими та менш збитковими видами страхування; розмір і структура страхового портфелю повинні відповідати страховим резервам компанії.

Управління страховим портфелем повинно передбачати:

- прийняття стратегії щодо того, яку частку страхового ринку буде займати страхова компанія за певним видом страхування;
- вдосконалення процедури андеррайтингу при прийнятті ризиків на страхування, саме андеррайтери мають забезпечити в повній мірі відбір тих ризиків, у страхуванні яких зацікавлена страхова компанія;
- розробку політики перестраховування.

Тактичні завдання щодо зменшення ризиків в управлінні страховим портфелем повинні передбачати: забезпечення безперебійності надходження страхових премій, контроль за здійсненням страхових виплат, оперативний моніторинг рівня страхових виплат і збитковості страхових сум.

Ризик перестраховування — імовірність неплатежів зі сторони перестраховика та низька якість перестраховального захисту.

Неефективна система перестраховування може проявлятися у:

- невідповідності потребам компанії частини ризиків, що передаються в перестраховування;
- невідповідності рівня власного утримання та премії перестраховика;
- виборі невідповідного методу перестраховування [15].

Ризик неефективного перестраховування виявляється також при безпосередній роботі страхової компанії на ринку перестраховування у якості перестраховальника. Приймаючи участь у договорах страхування, що пропонуються іншими страховими компаніями та, приймаючи на себе відповідальність у рамках пропонованої частини, страховик сам наражається на ризик. Знизити вплив останнього можливо використовуючи комплексний підхід, що базується як на детальному андеррайтингу пропонованих ризиків, так і на всеохоплюючій оцінці статистичної інформації за об'єктами перестраховування. Управління

ризиком неефективного перестраховування повинно здійснюватися шляхом диверсифікації, тобто розподілу ризиків серед різних страховиків, використання різних форм та методів страхового захисту.

Ризик недостатності резервів — імовірність виникнення ситуації при якій виникає недостатність сформованого розміру технічних резервів для виконання зобов'язань за договорами страхування.

В контексті забезпечення економічної безпеки страхової компанії потрібно враховувати наступне:

- обсяг страхових резервів має бути адекватним щодо прийнятих страхових зобов'язань, виконання яких в першу чергу має здійснюватися за рахунок цих коштів.

- правильно визначена тарифна ставка повинна забезпечувати достатність страхових резервів.

- управління страховими резервами як тимчасово вільними коштами повинно враховувати вимоги прибутковості, надійності, диверсифікації і ліквідності.

Зниження даного ризику здійснюється шляхом глибокого аналізу існуючого страхового портфелю та запланованих напрямків діяльності, фінансових показників діяльності та прийняття на основі результатів дослідження ефективного управлінського рішення [2]. Також ефективним заходом по зниженню ризику недостатності резервів є створення окремого страхового резерву (наприклад, резерву великих ризиків і стабілізаційного резерву) і наявність надійного перестраховального покриття.

Інвестиційний ризик — ризик завищеної оцінки інвестицій, що може призвести до недостатності коштів для виконання зобов'язань за страховими виплатами.

Завдання страховика повинні полягати у розробці виваженої інвестиційної стратегії, виборі ефективних варіантів інвестування, визначенні інвестиційних інструментів. Інвестиційна політика страхових компаній повинна відповідати принципам диверсифікації, безпеки, ліквідності й, безумовно, прибутковості.

Диверсифікація передбачає розподіл інвестиційних активів страховика за рівнем ризику з метою зниження загального рівня ризику інвестиційного портфеля в цілому, та за строками утримання. Безпека передбачає розміщення інвестиційних ресурсів страховика в активи, що є максимально надійними та можуть забезпечити повернення повної суми вкладених коштів. Ліквідність передбачає, що інвестиційні активи

страхової компанії повинні забезпечувати їх швидку конвертацію в грошові кошти з метою своєчасного здійснення страхових виплат страхувальникам. Прибутковість передбачає, що інвестиційні ресурси страховика повинні бути розміщені в активи, які будуть давати постійні й досить високі доходи [8].

Крім цього, при здійсненні інвестиційної діяльності страховими компаніями повинні використовуватись математичні методи, що дозволять підрахувати ймовірність низької капіталовіддачі, оцінити ступінь ризику при інвестуванні.

Фінансові ризики, що впливають на економічну безпеку страхової компанії та їх наслідки наведені в таблиці 1.

Таблиця 1. Фінансові ризики, що впливають на економічну безпеку страхової компанії та їх наслідки

Ризик	Наслідки
Ризик неадекватності тарифів	Завищення страхового тарифу: втрати конкурентних позицій на страховому ринку, зменшення валової страхової премії. Заниження страхового тарифу: збільшення рівня страхових виплат, втрата платоспроможності
Ризик втрати ліквідності	Значні втрати при перетворюванні активів в реальні кошти, неочікуваний дефіцит платіжних засобів
Ризик неплатоспроможності	Несвоєчасно виконанні фінансові зобов'язання, банкрутство
Ризик управління страховим портфелем	Зменшення розмірів страхових резервів, зменшення прибутковості (підвищення збитковості) страхової діяльності
Ризик перестраховування	Зниження рівня гарантованості виконання власних зобов'язань
Ризик недостатності резервів	Необхідність залучення власних вільних коштів, несвоєчасно виконанні фінансові зобов'язання, банкрутство
Інвестиційний ризик	Недостатність коштів для виконання зобов'язань за страховими виплатами

Авторська розробка

Після ідентифікації ризиків (визначення складу ризиків на основі запропонованої класифікації), фінансовому ризик-менеджменту необхідно оцінити ймовірність настання певних загроз (ризиків) і наслідки їх реалізації.

Страхові компанії аналізують фінансові ризики загальними методами й специфічними. До загальних методів аналізу відносяться імовірнісне моделювання, математичне моделювання конфліктних ситуацій і статистичний аналіз. До специфічних методів, якими оцінюються ризики страхових компаній, відноситься андеррайтинг, заходи раннього реагування, стрес-тестування та внутрішній аудит.

Андеррайтингова оцінка – це вивчення страховою компанією конкретного фінансового ризику й вимір його згідно із установленою шкалою. Даний метод використовується в першу чергу для оцінки специфічного фінансового ризику страхової компанії – недостатності страхового фонду.

Заходи раннього реагування – це система порівняння фактичних фінансових показників діяльності страхових компаній (капіталу, активів, перестраховування, страхових резервів, доходності, ліквідності) з визначеними Нацкомфінпослуг нормативними показниками, їх узагальнення та оцінка ризиків діяльності страховиків. Вони дають змогу виявляти больові точки, проблеми у діяльності страхових компаній, які можуть призвести до негативних результатів. Водночас з допомогою цих заходів виявляються додаткові можливості для страховиків покращити свої фінансові результати чи змінити використання системи управління ризиками [6].

Стрес-тестування – різновид сценарного аналізу, при якому оцінюють ризики страхових компаній за умови істотної зміни параметрів. Стрес-тести покликані допомогти в оцінці впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на результати діяльності компанії і її фінансову стійкість.

Внутрішній аудит також допомагає оцінити страхової компанії фінансові ризики – наприклад, вчасно визначити недостатність страхового фонду у зв'язку з неефективним управлінням доходами й видатками.

Важливу роль в управлінні фінансовими ризиками відіграє механізм мінімізації ризиків, який заснований на використанні сукупності методів і прийомів зменшення можливих фінансових втрат. До основних методів мінімізації (нейтралізації) фінансових ризиків відносяться: [4, 5]

1. Страховий андерайтинг - індивідуальна оцінка ризику для визначення доцільності укладання договору й установлення адекватних умов страхування (включаючи зміну премій і модифікацію формулювань договору страхування).

2. Перерозподіл ризиків (перестраховування) - нейтралізація фінансових ризиків шляхом часткової передачі ризику партнерам по окремих фінансових операціях. При цьому партнерам передається та частина фінансових ризиків, по яких вони мають більше можливостей нейтралізації їх негативних наслідків.

3. Резервування - формування й використання коштів спеціального резерву (фонду) спрямованого на фінансування заходів, націлених на мінімізацію ризиків страхувальників, що надходять до страховика і технічних ризиків страховика.

4. Диверсифікація фінансових ризиків – це розподіл ризиків для перешкодження їх концентрації. У якості основних форм

диверсифікованості фінансових ризиків можуть бути використані наступні її напрямки: диверсифікація видів фінансової діяльності, диверсифікація валютного портфеля, диверсифікація депозитного портфеля, диверсифікація портфеля цінних паперів, диверсифікація програми реального інвестування.

5. Лімітування – обмеження розміру ризиків на власному утриманні з урахуванням ймовірності настання страхового випадку, очікуваного розміру страхових премій, рентабельності страхових операцій, рівня аквізаційних витрат, середньої збитковості за прийнятими на страхування ризиками, рівня кваліфікації андерайтерів та актуаріїв.

6. Хеджування - техніка й методи управління, спрямовані на зм'якшення (зменшення) несприятливих наслідків від коливань ціни шляхом купівлі-продажу форвардних контрактів (ф'ючерсів, опціонів).

Підхід до управління ризиками повинен бути комплексний, тобто розглядати різні групи ризиків, що виникають у діяльності страхової компанії, потрібно не окремо друг від друга, а в сукупності, враховуючи їх взаємний вплив і динаміку змін (рис. 2). Саме такий підхід сприяє досягненню максимального ефекту в управлінні ризиками.

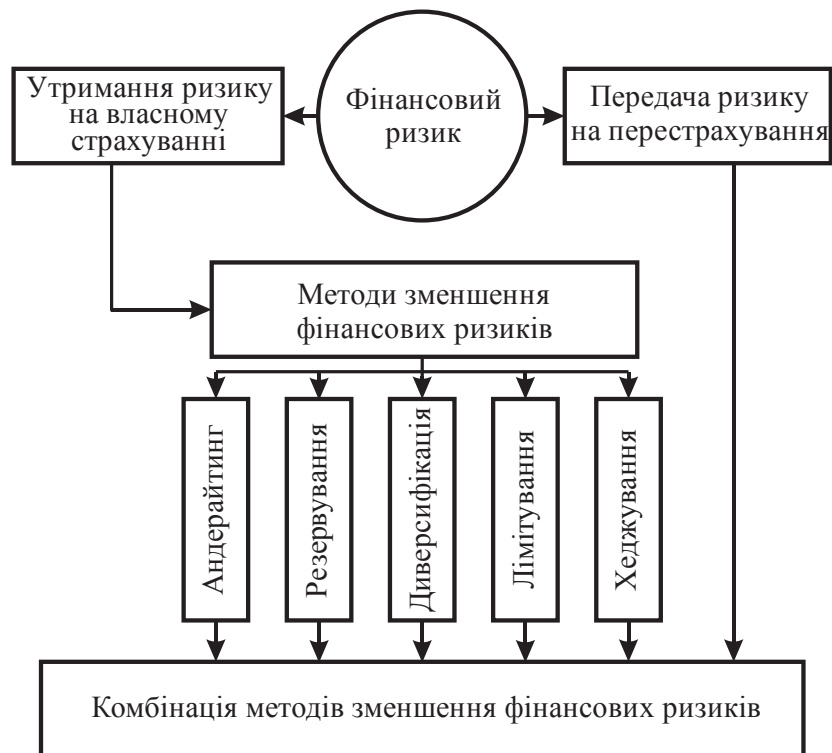

Рис. 2. Механізм управління фінансовими ризиками страхової компанії
Джерело: Доопрацьовано автором на основі [4,5]

На заключному етапі управління страховими ризиками здійснюється оцінка ефективності проведених заходів впливу на ризики, зокрема розраховується ряд показників, що характеризують частоту настання страхових випадків та частку виплачених страхових відшкодувань у загальному обсязі страхової суми. В разі необхідності вносяться відповідні корективи у тарифну політику страховика, уточнюються значення знижувальних і підвищувальних коефіцієнтів страхових тарифів.

Висновки. Вважаємо, що першим завданням і головним елементом формування системи економічної безпеки є передбачення та випередження можливих загроз (ризиків), що призводять до кризового стану страхових компаній; мінімізація фінансових ризиків на основі комплексного підходу.

Отже, для досягнення головної мети економічної безпеки страховій компанії необхідно: прогнозувати можливі загрози економічній безпеці; організовувати превентивні заходи щодо зниження можливих загроз; виявляти, аналізувати і оцінювати виниклі реальні загрози економічній безпеці; ухвалювати рішення і організовувати діяльність з реагування на виниклі загрози; постійно вдосконалювати систему забезпечення економічної безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ваніна Д.А. Класифікація фінансових ризиків страхових організацій / Д.А. Ваніна // Науковий вісник. – 2014. – № 1. – С. 17–29.
2. Пікус Р.В. Класифікація фінансових ризиків страхових компаній –основа ефективного ризик-менеджменту /Р.В. Пікус // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Економіка. – 2006. – № 81–82. – С. 108–112.
3. Ткаченко Н.В. Фінансова стійкість страхових компаній: теоретичні підходи / Н.В. Ткаченко // Фінанси України. – 2009. – № 6. – С. 104–121.
4. Уколов А.И. Управление рисками страховой организации [Текст]: учебное пособие / А.И. Уколов. – Москва: Директ-Медиа, 2014. – 466 с.
5. Черкаський І.Б. Управління ризиками діяльності страхових компаній в контексті економічної безпеки / І.Б. Черкаський, Л.М. Ремньова, Л.Д. Лебединська // Науковий вісник Чернігівського державного інституту економіки і управління. Серія 1: Економіка. – 2013. - Вип. 4. – С. 16–23.

6. Яворська Т.В. Концептуальні положення гарантування безпеки страхових компаній в Україні / Т.В. Яворська // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – Вип. 4. – С. 668–673.
7. Директива 2009/138/ЄС Solvency II Європейського Парламенту та Ради від 25 листопада 2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ufu.org.ua/files/zakon/EU/Solvency%20II_ukr.doc.
8. Олійник В.М. Методологічні засади забезпечення фінансової стійкості страхових компаній: дис. докт. ек. наук: 08.00.08 / Олійник В.М. – Суми, 2016. – 507 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uabs.edu.ua/images/stories/docs/2133/D_Oliynyk_2.pdf
9. Про затвердження Вимог до організації і функціонування системи управління ризиками у страховика від 04.02.2014 р. № 295 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0344-14>
10. Диба М.І. Суть та види фінансових ризиків у системі ризик-менеджменту підприємства / М.І. Диба // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». – 2008. – № 635. – С. 22–28.
11. Астахова І.Е. Управління фінансовими ризиками / І.Е. Астахова, І.О. Караченцева, Л.М. Кметик // Актуальні питання розвитку фінансів, обліку і аудиту. – 2011. – № 3. – С. 43–46.
12. Тринчук В.В. Управління фінансовими ризиками страхової компанії / В.В. Тринчук // Всеукраїнськи наукові економічні читання «Розвиток економічної науки та практики в умовах світових трансформацій» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.conference-nuk.mkstat.net/section2.html>
13. Стахій Т.С., Гарбар Ж.В. Оцінка ризику ліквідності в діяльності страхових компаній [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=27908>
14. Кравченко В.О. Розвиток методів аналізу платоспроможності страховика як складової фінансової безпеки страхової компанії / В.О. Кравченко // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2013. – № 1 (21). – С. 85–89.
15. Скрипова О.С. Актуальні проблеми менеджменту страхової компанії / О.С. Скрипова // Економічний часопис – XXI. – 2012. – № 1/2. – С. 46–49.